

Granskning av huvudmannens styrning och ledning av elevhälsan

Svenljunga kommun

Februari 2024

Viktor Prytz, certifierad kommunal revisor

Elin Rylander

Carl-Magnus Stenehav, certifierad kommunal revisor

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Svenljunga kommun genomfört en granskning av elevhälsan. Granskningens syfte är att granska om barn- och utbildningsnämnden säkerställer att elevhälsan i grundskolan bedrivs ändamålsenligt.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att barn- och utbildningsnämnden inte helt säkerställer att elevhälsan i grundskolan bedrivs ändamålsenligt.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning	
1) Finns en tydlig ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning för elevhälsan?	Delvis	
2) Arbetar elevhälsan främst förebyggande och hälsofrämjande?	Ja	
3) Säkerställer nämnden att eleverna i grundskolan har tillgång till elevhälsan?	Ja	
4) Säkerställer nämnden att det finns lokaler och utrustning för att kunna ge god vård?	Delvis	
5) Följer nämnden upp och utvärderar elevhälsans arbete?	Delvis	
6) Säkerställer barn- och utbildningsnämnden att åtgärder vidtas vid ev. identifierade brister i elevhälsan?	Ja	

Rekommendationer

Efter genomförd granskning lämnas följande rekommendationer till barn- och utbildningsnämnden:

- Besluta om en långsiktig elevhälsoplan för elevhälsan som bygger på nämndens långsiktiga mål och stöder enheternas elevhälsoplaner. En övergripande plan kan fungera som stöd för verksamhetschefen samt utgöra tydlig grund för uppföljning och analys av elevhälsans arbete. På sikt blir planen och uppföljningarna även underlag till nämnden att fatta beslut om riktade åtgärder och prioriteringar.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	3
Bakgrund	3
Syfte och revisionsfrågor	3
Revisionskriterier	4
Avgränsning	4
Metod	4
Granskningsresultat	5
Ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning	5
Förebyggande och hälsofrämjande arbete	7
Tillgång till elevhälsan	9
Förutsättningar för god vård	10
Uppföljning och utvärdering	12
Åtgärder	14
Samlad bedömning	16
Rekommendationer	16
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	17

Inledning

Bakgrund

I skollagen (2010:800) samlas skolhälsovården, den särskilda elevvården och de specialpedagogiska insatserna i en samlad elevhälsa. Elevhälsan omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Det innebär att det ska finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Elevhälsans insatser ska stödja elevens utveckling mot utbildningens mål. Varje profession har ett särskilt ansvar att bidra med sin specifika kompetens och att samverka med övriga professioner inom elevhälsan, skolan och utanför skolan. I skollagen tydliggörs att elevhälsan främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande.

År 2019 granskade revisorerna området och bedömde att barn- och utbildningsnämnden inte säkerställde att elevhälsan i grundskolan bedrevs ändamålsenligt. Revisorerna lämnade då följande rekommendationer till nämnden:

- Säkerställ att det finns förutsättningar för ett främjande och förebyggande arbete i enlighet med skollagen,
- Genom systematisk uppföljning följa upp tillgången på elevhälsa på de olika enheterna och vilka effekter nuvarande system har,
- Säkerställ en ändamålsenlig tillgång till elevhälsan på skolenheterna,
- Säkerställ att patientsäkerhetsberättelse upprättas och rapporteras till nämnd i enlighet med patientsäkerhetslagen.

Revisorerna anser det som ytterst viktigt att det finns en väl fungerande elevhälsa för barn, elever och skolpersonal. De vill därmed förvissa sig om att elevhälsan lever upp till skollagens krav genom att genomföra en granskning.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet är att granska om barn- och utbildningsnämnden säkerställer att elevhälsan i grundskolan bedrivs ändamålsenligt.

För att besvara syftet har följande revisionsfrågor formulerats:

1. Finns en tydlig ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning för elevhälsan?
2. Arbetar elevhälsan främst förebyggande och hälsofrämjande?
3. Säkerställer nämnden att eleverna i grundskolan har tillgång till elevhälsan?
4. Säkerställer nämnden att det finns lokaler och utrustning för att kunna ge god vård?
5. Följer nämnden upp och utvärderar elevhälsans arbete?
6. Säkerställer barn- och utbildningsnämnden att åtgärder vidtas vid ev. identifierade brister i elevhälsan?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

- Skollagen 2010:800 2 kap. 25 §, 4 kap. 3 §
- Socialstyrelsens Vägledning för elevhälsan

Avgränsning

Granskningen avgränsas till barn- och utbildningsnämndens ansvar och elevhälsan i grundskolan för år 2023.

Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier av relevanta styrdokument och planer/strategier med bäring på granskningsområdet. Vidare har genomgång av barn- och utbildningsnämnden protokoll genomförts för perioden januari 2023 till december 2023.

Intervjuer har genomförts med:

- Barn- och utbildningsnämndens vice ordförande
- Gruppintervju med skolchef och verksamhetschef för barn- och elevhälsa
- Gruppintervju med elevhälsans professioner: två specialpedagoger, två skolsköterskor/MLA och en skolkurator
- Gruppintervju med tre rektorer som representerar klass F-9

Totalt har 11 personer intervjuats vid fyra intervjutillfällen. De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Rapporten är kvalitetssäkrad av Carl-Magnus Stenehav, certifierad kommunal revisor, i enlighet med PwC:s interna riktlinjer för kvalitetssäkring av revisionsrapporter.

Granskningsresultat

Ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning

Revisionsfråga 1: Finns en tydlig ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning för elevhälsan?

lakttagelser

I Svenljunga kommun är elevhälsan centralt organiserad och elevhälsoteam utlokaliseras till de olika skolenheterna. Elevhälsoteamen består av skolsköterskor, kuratorer och specialpedagoger. Specialpedagogerna på skolenheterna har rektor som närmsta chef, medan övriga professioner i elevhälsoteamet har verksamhetschefen för barn- och elevhälsa som närmsta chef. Skolläkare, skolpsykolog och ytterligare specialpedagoger med stödjande funktion finns centralt i kommunen. Samtliga intervjuade anser att ansvarsfördelningen mellan rektorerna och verksamhetschefen för barn- och elevhälsa är tydlig. Respektive personalgrupp vet vem är närmaste chef och anser vidare att det sällan uppstår oklarheter i vem som ansvarar för vad.

Av intervjuer framgår att elevhälsans organisation har förändrats de senaste åren. Det har även under flera år funnits utmaningar med bemanning inom elevhälsan. Det har exempelvis handlat om svårigheter att rekrytera och behålla skolkuratorer, då det varit tidskrävande att åka mellan de mindre skolenheterna. Under år 2021 fattades beslut om en ny skolstruktur. Det innebär att fem mindre grundskolor i det södra skolområdet organiserades till två grundskolor. Förhoppningen är att den nya skolstrukturen ska skapa bättre förutsättningar för skolenheterna och elevhälsan att rekrytera personal.

Ansvarsfördelning

Av barn- och utbildningsnämndens delegationsordning, fastställd av nämnden 2023-11-13 § 136, framgår att rektor/verksamhetschef är ansvarig att varje år upprätta en plan över åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Vidare är rektor ansvarig att bedriva ett förebyggande och främjande arbete för att inom verksamheten motverka diskriminering. Detta arbete ska dokumenteras.

Vid intervjuer framkommer att det inte finns någon kommunövergripande elevhälsoplan, utan att dessa upprättas lokalt för respektive skolenhet. Det finns en kommunövergripande mall för hur elevhälsoplanen ska utformas. Den är framtagen centralt och syftar till att skapa en likvärdighet mellan skolorna. Det är rektor och det lokala elevhälsoteamet som tillsammans upprättar den lokala elevhälsoplanen utifrån de förutsättningar och behov som skolan har. Intervjuade beskriver att det har genomförts ett arbete för att konkretisera elevhälsoplanerna för att tydliggöra för samtliga professioner vad varje skolenhet ska jobba med under året.

Inom ramen för granskningen har vi tagit del av en elevhälsoplan för en skolenhet. I elevhälsoplanen finns elevhälsoteamets uppdrag beskrivet på generell och individuell

nivå. Det framgår även vilka som ingår i det lokala elevhälsoteamet samt när och hur ofta teamet ska träffas.

Av intervjuer framgår att processen för framtagandet av elevhälsoplanen skiljer sig något mellan olika skolenheter. Detta bottnar framför allt i att skolenheterna har olika förutsättningar. Vid de mindre skolenheterna har personalen tillsammans med rektor arbetat fram elevhälsoplanen. Vid en större skolenhet har elevhälsoplanen istället arbetats fram av rektor och elevhälsoteamet, innan lärare har getts möjlighet att lämna inspel. Samtliga intervjuade menar att den centrala mallen är ett viktigt stöd samt ger tydlig vägledning för hur elevhälsoplanerna ska se ut.

I *Patientsäkerhetsberättelse för elevhälsans medicinska insats 2022*, godkänd av nämnden 2023-04-04 § 43, återfinns beskrivning av organisation och ansvar för elevhälsans medicinska insats (EMI). Vidare framgår att elevhälsans medicinska insats omfattar hälso- och sjukvårdspersonal av kategorierna skolsköterska, skolläkare och medicinskt ledningsansvarig skolsköterska (MLA).

Vid intervjuer framkommer att det finns flera forum för verksamhetschef för barn- och elevhälsa, rektorer och elevhälsans olika professioner att samverka. Exempelvis genomförs rektorsmöten och elevhälsomöten. Specialpedagoger har även ett internt nätverk där de träffas regelbundet. Inför varje nytt läsår sammankallar även verksamhetschefen för barn- och elevhälsan rektorer och elevhälsoteamen för att diskutera aktuella frågeställningar.

Målsättning

I kommunens *Verksamhetsplan 2023-2025*, kommunfullmäktige 2022-11-28 § 175-176, framgår att fullmäktige fastställt fyra övergripande målområden samt tio fullmäktigemål. Ett av fullmäktigemålen är *Barn och ungdomar ska ha förutsättningar för fortsatta studier och god sysselsättning/arbete*.

Utifrån fullmäktiges mål har barn- och utbildningsnämnden formulerat ett nämndmål, vilket framgår av nämndens verksamhetsplan för 2023-2025 (BUN 2022-12-06 § 126). Nämndens mål berör skolans samt elevhälsans arbete och är formulerat enligt följande:

- *En verksamhet med hög måluppfyllelse och ökad likvärdighet för alla barn, elever och studerande*

I patientsäkerhetsberättelsen för år 2022 framgår mål, strategier och utmaningar för elevhälsans medicinska insats under kommande år. Totalt finns åtta mål formulerade. Strategier och planerade åtgärder framgår för samtliga mål.

Vid intervjuer framkommer att elevhälsans arbete är starkt kopplat till nämndens mål. Detta på grund av att en fungerande elevhälsa är en väsentlig del i arbetet med att nå en verksamhet med hög måluppfyllelse och likvärdighet för samtliga elever.

Bedömning

Finns en tydlig ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning för elevhälsan?

Delvis

Vi kan konstatera att ansvarsfördelningen mellan cheferna inom organisationen vad gäller elevhälsan är tydlig och följs. Vidare har respektive chef och personalen tydliga uppdrag som är formulerade i lokala elevhälsoplaner. Målsättningen för elevhälsan är nära knuten till nämndens övergripande målsättning för hela utbildningsverksamheten. Vi anser att det finns en utvecklingspotential i att ta fram en övergripande elevhälsoplan som löper över längre tid jämfört med de lokala elevhälsoplanerna. På så sätt kan uppdrag och målsättningar från nämndplanen tydligare konkretiseras till elevhälsans område. Det skulle även vara ett bra stöd för att följa upp elevhälsans insatser och bidrag.

Förebyggande och hälsofrämjande arbete

Revisionsfråga 2: Arbetar elevhälsan främst förebyggande och hälsofrämjande?

lakttagelser

I barn- och utbildningsnämndens *Kvalitetsuppföljningsrapport läsåret 2022/2023*, fastställd av nämnden 2023-10-03 § 107, beskrivs att det främjande och förebyggande elevhälsoarbetet är en viktig del för att barn och elever ska lyckas. För att säkerställa att det finns förutsättningar på alla enheter att bedriva ett främjande och förebyggande elevhälsoarbete ska det på varje skolenhet finnas ett lokalt team med elevhälsans olika professioner. På central nivå finns det ett resursteam.

Vid intervjuer framkommer att det centrala resursteamet är nedlagt. Detta med anledning av att det inte fungerade som planerat och att det fanns utmaningar med bemanningen.

Inom ramen för granskningen har vi tagit del av ett exempel på elevhälsoplan inklusive plan för arbete mot diskriminering och kränkande behandling för ett skolområde. Det framgår att dokumentet är beslutat av rektor 2023-08-25. Elevhälsoplanen innefattar följande delar:

- Elevhälsans kommungemensamma rutiner i Svenljunga Kommun
- Elevhälsoteamets främjande, förebyggande och åtgärdande arbete
- Skolans arbete med att främja närvaro och förebygga frånvaro
- Skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling

I elevhälsoplanen finns elevhälsoteamets främjande, förebyggande och åtgärdande arbete beskrivet. Elevhälsoteamets uppdrag är beskrivet på generell och individuell nivå där analys av nuläge framgår. Vad gäller det generella arbetet med att arbeta främjande och förebyggande framgår det att aktuell skola bland annat är i behov av att få ihop ett fungerande trygghetsteam. Trygghetsteamet ska arbeta förebyggande och främjande samt arbeta för att bidra till en positiv kultur på raster. Som åtgärd för detta behov framgår det att kurator fått uppdraget att starta upp trygghetsteamet.

I patientsäkerhetsberättelsen beskrivs att EMI (elevhälsans medicinska insats) arbetar med hälsofrämjande insatser enligt gällande basprogram och enligt det allmänna vaccinationsprogrammet. Det framgår att ett av målen för EMI är att vid hälsobesök tidigt kunna identifiera problem hos elever som kan innebära att de är i behov av särskilt stöd eller andra insatser. Även skolsköterskans öppna mottagning anges vara en viktig del i elevhälsans generellt hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete. Däremot saknas likvärdighet gällande skolsköterskans öppna mottagning mellan skolorna i kommunen. Det beror delvis på att skolsköterskorna ansvarar för flera skolenheter och därmed inte har en möjlighet till likvärdighet vad gäller fysisk närvaro på skolenheterna.

Vid intervjuer med företrädare för elevhälsans olika professioner framgår att uppfattningen är att allt arbete som bedrivs inom ramen för elevhälsan är förebyggande och hälsofrämjande i någon utsträckning. I rollen som skolsköterska utgår detta arbete mycket från basprogrammet där det finns möjlighet att fånga upp tidiga signaler i samband med hälsosamtal. Det framgår även att det finns ett samarbete mellan skolsköterskor och kuratorer vad gäller att ta fram olika material och verktyg som kan användas för det förebyggande arbetet ute i klasserna. För lågstadiet finns exempelvis ett material framtaget med fokus "Stopp, min kropp", medan materialet i de lite högre åldrarna fokuserar mer på pubertet och samtyckesrelationer. Det framgår även att kuratorernas insatser anpassas efter om det finns något särskilt behov på skolenheten eller inom någon klass. Arbetet för specialpedagoger beskrivs utgå mycket från att arbeta systematiskt och hålla ihop arbetet mellan pedagoger, elevhälsoteamet, vårdnadshavare och barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Specialpedagogen är ansvarig för att ta fram åtgärdsprogram och se till att dessa genomförs samt agera rådgivande gentemot pedagoger.

De intervjuade anser att det är viktigt att samverkan mellan olika skolformer fungerar för att det förebyggande och främjande arbetet ska fungera på ett effektivt sätt. Utan samverkan riskerar viktig pedagogisk information att gå förlorad inom och mellan olika skolformer. Av dokumentet *Plan för övergångar - barn- och utbildningsförvaltningens olika verksamheter och stadier* framgår övergångsplaner mellan och inom olika skolformer. Exempelvis framgår övergångsplan från årskurs 1 till årskurs 6 inom Svenljunga kommun. Det framgår inte vilken status det är på dokumentet, det vill säga om det är fastställt av nämnd eller tjänsteperson. Dokumentet är senast reviderat i maj 2023.

Vid intervjuer framkommer att övergångarna mellan olika skolformer är kritiska och att det har pågått ett arbete kring detta. En övergång som är extra kritisk och som kräver ytterligare arbete är övergången mellan förskola och förskoleklass. Intervjuade beskriver att ett utvecklingsarbete behöver ske för att säkerställa att rätt information lämnas över i samband med övergången. Detta för att kunna sätta in rätt insatser i tid så att elever får det stöd de behöver. Samarbetet med Västra Götalandsregionen uppges vara väl fungerande, inte minst inom ramen för Familjecentralen som erbjuder tjänster till barn och deras föräldrar.

Av intervjuer framgår att upplevelsen är att elevhälsans arbete har gått från att ha bestått av mycket åtgärdande arbete till att nu vara mer förebyggande. För att hitta balansen pågår ett arbete med att få in ett systematiskt arbetssätt på skolenheterna där analys av verksamheterna ska ligga till grund för elevhälsoplanerna.

Bedömning

Arbetar elevhälsan främst förebyggande och hälsofrämjande?

Ja

Elevhälsans arbete sker i stor utsträckning utifrån de lokala förutsättningar och behoven i verksamheten. Det finns till viss del en övergripande planering eller teman som gäller för flera skolor, till exempel "Stopp min kropp". Det finns en tydlig upplevelse hos personalen att elevhälsans arbete har förändrats från att vara åtgärdande och reaktivt till att fokusera på förebyggande och hälsofrämjande. Detta stöds även av planeringen av elevhälsan genom de lokala elevhälsoplanerna.

Tillgång till elevhälsan

Revisionsfråga 3: Säkerställer nämnden att eleverna i grundskolan har tillgång till elevhälsan?

lakttagelser

Som nämnt under revisionsfråga 1 är elevhälsan centralt organiserad inom kommunen där utsedda elevhälsoteam utlokaliseras till de olika skolenheterna. Inom ramen för granskningen har vi tagit del av en grundplanering för elevhälsan för läsåret 2023/2024. Planeringen visar den totala elevhälsan som finns tillgänglig och hur fördelning av elevhälsans olika professioner ska göras mellan skolenheterna. Vid intervjuer framkommer att planeringen läggs utifrån hur många elever det finns på respektive skola och vilka behov som finns. Vid förändrade behov kan vissa omfördelningar ske, men generellt försöker förvaltningen hålla elevhälsoteamen intakta och riktade till samma geografiska område. Detta för att de som ingår i teamet ska kunna arbeta ihop sig, för att samarbetet med rektor och lärare ska ges goda förutsättningar och för att elever ska kunna känna en trygghet till elevhälsoteamet. Upplevelsen bland de intervjuade är att tillgängligheten till elevhälsan har ökat för eleverna. Detta i och med att elevhälsoteamen har bestämda dagar då de befinner sig på de olika skolenheterna. Det framkommer att det finns en sårbarhet i om det blir en vakans eller om någon av professionerna är frånvarande.

Av professionerna i elevhälsoteamet är specialpedagogerna anställda av rektorerna. Skolsköterska och kurator är under ledning av verksamhetschefen för barn- och elevhälsa. Vid intervjuer framgår att denna fördelning oftast fungerar väl. I intervju med rektorer framgår att det finns en nära dialog med verksamhetschefen för barn- och elevhälsa och att förändringar i fördelningen av elevhälsan anpassas efter de behov som finns. Rektorer beskriver att bemanningen är en stor utmaning för elevhälsan och skolenheterna, men att vissa enheter exempelvis har haft möjligheten att låna specialpedagoger centralt när det funnits behov.

Av nämndens verksamhetsplan för 2023-2025 framgår att arbetsmiljön och kompetensförsörjningen är en av nämndens största utmaningar. Det anges vara extra kritiskt inom vissa behörighetsområden, där stora utmaningar finns framför allt inom elevhälsan, specialpedagoger och fritidspedagoger. Vid intervjuer beskrivs att det finns, och att det under flera år har funnits, utmaningar med att rekrytera behörig personal till elevhälsans professioner. Skolpsykolog är en tjänst som i dagsläget köps in då kommunen inte har lyckats rekrytera till denna tjänst. Skolläkare är ytterligare en tjänst som kommunen köper in och har gjort under många år.

I intervju med förvaltningen framhålls att det har genomförts satsningar på skolenheter som är belagda i mer socioekonomiskt utsatta områden. Vid de skolenheter som har stora utmaningar har särskilda satsningar genomförts för att nå en kvalitativ utbildning. För att göra detta har medel från kunskapsbidraget använts. Till en skolenhet har exempelvis en biträdande rektor rekryterats och det har tillsatts ytterligare en specialpedagog då skolenheten har många elever med särskilda behov.

Av barn- och utbildningsnämndens *Årsbokslut 2022*, fastställt av nämnden 2023-02-28 § 30, framgår att elevhälsoarbetet med lokala elevhälsoteam under föregående läsår har arbetat systematiskt med att utveckla det främjande och förebyggande arbetet. Det framgår vidare att det syns positiva resultat i förutsättningar att möta elevers unika behov vid de skolenheter som under läsåret har haft ett elevhälsoteam med alla professioner på plats.

Bedömning

Säkerställer nämnden att eleverna i grundskolan har tillgång till elevhälsan?

Ja

Vi kan konstatera att det finns en tydlig organisering av elevhälsan som omfattar en fördelning av kompetenser på skolorna. Rektorer styr och prioriterar tillgång till elevhälsa på skolorna utifrån sin budget. Övriga kompetenser inom elevhälsan fördelas i en årlig planering till skolorna. Detta utgör en grundfördelning och det finns möjlighet att göra tillfälliga förändringar utifrån behov som kan uppstå på skolorna. I uppföljning framgår att det finns svårigheter i att rekrytera personal till elevhälsan. Orsakerna till svårigheterna kan variera och nämnden har rådighet över sin organisation. Här har nämnden och förvaltningen utformat en organisation som ska skapa förutsättningar för att ha en tillgänglig elevhälsa.

Förutsättningar för god vård

Revisionsfråga 4: Säkerställer nämnden att det finns lokaler och utrustning för att kunna ge god vård?

lakttagelser

I 5 kap. 1-2 §§ hälso- och sjukvårdslagen (SFS 2017:30) fastslås att hälso- och sjukvårdsverksamhet ska bedrivas så att den uppfyller kraven på god vård. Därutöver

ska det finnas personal, lokaler och utrustning för att god vård ska kunna ges. Detta omfattar även elevhälsan och dess medicinska insatser.

I *Kvalitetsuppföljningsrapport läsåret 2022/2023* finns ett avsnitt som beskriver lokalsituationen för nämndens verksamheter. För grundskolan framgår att det stora elevantalet i centralorten innebär att det är trångt om lokaler, vilket medför utmaningar i att organisera på ett sätt som gynnar det pedagogiska arbetet. Det framgår inte av rapporten hur situationen med lokaler för elevhälsan ser ut.

I patientsäkerhetsberättelse för 2022 beskrivs att de lokaler som används inom elevhälsans verksamhet måste vara ändamålsenliga och uppfylla grundläggande krav på hygien och sekretess. Det ska även finnas ett fortlöpande arbete när det gäller översyn av lokaler samt vidtagande av åtgärder när brister identifieras. Det framgår av patientsäkerhetsberättelsen att de lokaler som nyttjas av skolsköterskorna på ytterskolorna inte uppfyller kraven vad gäller hygien och sekretess. Det framgår att vissa lokaler saknar tillgång till rinnande vatten och att flera rum är lyhörda, vilket skapar svårigheter att utföra hörseltester och leder till att säkerhet för sekretess brister.

Vid intervjuer framkommer att tillgången till ändamålsenliga lokaler varierar mellan de olika skolenheterna. Det är framför allt särskilt avsedda lokaler för skolsköterska som saknas på flera skolenheter. Det beskrivs att skolsköterska i vissa fall får dela rum med andra professioner, sitta i ett grupprum eller förrådsutrymmen som är anpassade så gott det går. Anpassade lokaler uppges även saknas för kuratorer och specialpedagoger. Lyhördheten beskrivs vara särskilt problematiskt då det skapar osäkerhet hos elever.

I samband med omstruktureringen av det södra skolområdet och de nya skolenheterna kommer lokalsituationen att förbättras. På de nya skolorna kommer det att finnas lokaler som är anpassade för skolsköterska, kurator och specialpedagog. Trots denna förbättring beskriver de intervjuade att problematiken med bristande lokaler kommer att kvarstå på vissa skolenheter. För att besöka skolläkare får elever och vårdnadshavare ta sig till centralorten där det finns anpassade lokaler för denna verksamhet.

Bedömning

Säkerställer nämnden att det finns lokaler och utrustning för att kunna ge god vård?

Delvis

Det finns variationer mellan skolorna vad gäller ändamålsenliga lokaler och utrustning för att kunna ge god vård. Delar av de brister som finns idag kommer att åtgärdas genom nybyggnation och renovering. Det kommer samtidigt att finnas kvar skolor som har brister inom detta område som nämnden behöver åtgärda.

Uppföljning och utvärdering

Revisionsfråga 5: Följer nämnden upp och utvärderar elevhälsans arbete?

Skollagens (2010:800) 4 kap. 3-4 §§ krav på systematiskt kvalitetsarbete innebär att huvudmän och förskole- och skolenheter systematiskt och kontinuerligt ska följa upp verksamheten, analysera resultaten, planera och utveckla utbildningen.

lakttagelser

Inom ramen för granskningen har vi tagit del av *Plan för systematiskt kvalitetsarbete 2023*, fastställd av barn- och utbildningsnämnden 2023-01-24 § 16. Av planen framgår vilket kvalitetsarbete som ska bedrivas på såväl huvudmannanivå som på enhetsnivå. Inkluderat i planen finns ett årshjul för uppföljning, budget och kvalitetsarbete. Målet med kvalitetsarbetet är att erbjuda alla elever en likvärdig utbildning av hög kvalitet samt att leva upp till målen för verksamhetens genomförande och för barns och elevers lärande och utveckling.

Av nämndens plan för det systematiska kvalitetsarbetet framgår att nämndens prioriterade områden ska följas upp i delårsrapport, delårsbokslut, årsbokslut samt enheternas och huvudmannans kvalitetsrapporter. En god dialog mellan nämnd och förvaltning anges även vara en viktig framgångsfaktor i kvalitetsarbetet. Två gånger om året genomför nämnden och förvaltningens ledningsgrupp så kallade kvalitetsdialoger med olika fokus. Vid dessa tillfällen får nämnden bland annat information om de olika verksamheterna.

Vid genomgång av barn- och utbildningsnämndens protokoll för perioden januari 2023 till december 2023 finner vi spårbarhet till att kvalitetsdialog har genomförts i april och i september. Kvalitets följs även löpande över året av nämnden genom rapportering av redovisning av kränkande särbehandling, närvarouppföljning, elev- och vårdnadshavarenkät samt löpande information om viktiga händelser i verksamheten med bäring på kvalitet, till exempel budgetuppföljning, intern kontroll och personal.

I delårsbokslut per augusti 2023, fastställd av nämnden 2023-10-03 § 106, framgår bedömning för nämndens mål *En verksamhet med hög måluppfyllelse och ökad likvärdighet för alla barn, elever och studerande*. Den samlade bedömningen av måluppfyllelsen är att målet är delvis uppfyllt och att trenden är oförändrad. Det framgår av rapporteringen att nämnden prognostiserar ett underskott per helåret, vilket anges bero på att verksamheterna har ett högt antal barn och elever med behov av särskilt stöd. Vidare framgår att förvaltningen ser att det finns ökade svårigheter med att säkerställa fungerande verksamheter med befintliga resurser då både skolor och förskolor tar emot fler elever som har medicinska svårigheter. Detta samtidigt som det finns vakanser i elevhälsoverksamheten.

Kvalitetsarbetet sammanställs årligen i en kvalitetsuppföljningsrapport för det gångna läsåret. Nämnden tog del av kvalitetsuppföljningsrapport för läsåret 2022/2023 vid sitt sammanträde 2023-10-03.

Enligt 3 kap. 10 § patientsäkerhetslagen (2010:659) ska vårdgivaren varje år upprätta en patientsäkerhetsberättelse med syftet att öppet och tydligt redovisa strategier, mål och resultat av arbetet med att förbättra patientsäkerheten. Av årshjul för kvalitetsuppföljning inom nämnden, vilket framgår av *Plan för systematiskt kvalitetsarbete 2023*, framgår att patientsäkerhetsberättelsen ska redovisas till nämnden under april månad. Vi finner i protokoll spårbarhet till att nämnden tagit del av patientsäkerhetsberättelsen för 2022 vid sitt sammanträde 2023-04-04 § 42.

I *Kvalitetsuppföljningsrapporten för läsåret 2022/2023 - del av huvudmannens systematiska kvalitetsarbete*, fastställd 2023-10-03 § 107, framgår ett avsnitt om främjande och förebyggande elevhälsoarbete. Där beskrivs inledningsvis vikten av en fungerande elevhälsa på alla skolor. Under året har det visat sig att det skiljer sig mellan skolorna hur de arbetar kring elever i behov av stöd samt att det finns behov av stöd för lärarna att möta det ökande antalet elever som behöver stöd.

Vid sammanträde 2023-12-12 § 155 tar nämnden del av granskningsrapporten för intern kontroll år 2023. Uppföljningen omfattar de två fastställda kontrollområdena för året. För kontrollområdet *åtgärdsprogram* framgår genomförd kontroll, resultat, slutsatser och förslag till åtgärder. Det framgår att det på samtliga skolor finns upprättade åtgärdsprogram, men att det finns stora variationer i kvalitén på innehållet i åtgärdsprogrammen.

Vid intervjuer framkommer att kvalitetsdialogerna mellan nämnd och förvaltning är ett uppskattat forum där nämnden får information om samtliga verksamheter. Tjänstepersoner kan även bli inbjudna till nämndens sammanträden för att lämna information om det finns någon särskild fråga från nämndens håll. Utöver detta finns *Information från förvaltningen* med som en stående punkt på dagordningen för nämndens sammanträden.

Barn- och utbildningsnämndens *Internkontrollplan 2023*, fastställd av nämnden 2023-01-24 § 8, redogör för de två kontrollområdena *Åtgärdsprogram* och *Delegationsbeslut*. Av internkontrollplanen framgår det vem som är ansvarig för respektive kontroll, vilken kontrollmetod som ska användas samt med vilken frekvens kontroll ska ske. Resultatet av uppföljningen av internkontrollplanen ska rapporteras till nämnden vid årets sista möte. Kontrollområdet åtgärdsprogram innefattar att kontrollera att alla elever som har behov av ett åtgärdsprogram också har ett aktuellt sådant upprättat. Det anges att åtgärdsprogram ska upprättas om elever har behov av särskilt stöd och att de därmed riskerar att inte nå kunskapsmålen.

Bedömning

Följer nämnden upp och utvärderar elevhälsans arbete?

Delvis

Vi kan konstatera att elevhälsan omfattas av den övergripande uppföljningen och den rapportering som lämnas till nämnden. Det sker en uttalad och riktad uppföljning av de medicinska insatserna genom patientsäkerhetsberättelsen. I den övergripande

uppföljningen och analysen berörs elevhälsan men det återfinns ingen riktad uppföljning eller analys med fokus på elevhälsans olika insatser och arbete. Det kan därmed vara svårt för huvudmannen att få en uppfattning om elevhälsans samlade situation, på vilket sätt elevhälsan bidrar till nämndens målsättning samt kunna vidta åtgärder. Dialogerna som förekommer mellan nämnd och verksamhet är viktiga och kan utgöra komplement till en formell och protokollförd uppföljning.

Åtgärder

Revisionsfråga 6: Säkerställer barn- och utbildningsnämnden att åtgärder vidtas vid ev. identifierade brister i elevhälsan?

lakttagelser

Vid intervjuer och i rapporteringen som nämnden tagit del av framgår att två stora utmaningar för elevhälsan är kompetensförsörjningen samt det stora antalet barn och elever med särskilda behov. Detta framgår bland annat i Kvalitetsuppföljningsrapporten för läsåret 2022/2023 - del av huvudmannens systematiska kvalitetsarbete, fastställt 2023-10-03 § 107. Av intervjuerna framgår att utmaningarna inte är nya utan är något som har framförts i andra sammanhang tidigare.

Nämndens beslut om organisation, byggnation och renoveringar som har skett under de senaste åren har generellt skapat bättre förutsättningar för verksamheten i grundskolan och därmed även elevhälsan. Elevhälsans situation har inte varit den primära orsaken till dessa åtgärder men de har haft en positiv inverkan även på elevhälsan.

Vid genomgång av barn- och utbildningsnämndens protokoll för perioden januari 2023 till december 2023 finner vi spårbarhet till att nämnden fått återrapportering gällande den nya skolorganisationen i det södra skolområdet vid samtliga sammanträden under året. Nämnden har bland annat informerats om hur byggnationerna och renoveringarna fortskrider. Det har bland annat framkommit att den nya organisationen och lokalerna har bidragit till bättre undervisningslokaler och att elevhälsan har färre skolor kombinera och växla mellan vilket har ökat tillgängligheten.

I revisionens granskning av elevhälsan år 2019 rekommenderades nämnden att:

- Säkerställ att det finns förutsättningar för ett främjande och förebyggande arbete i enlighet med skollagen,
- Genom systematisk uppföljning följa upp tillgången på elevhälsa på de olika enheterna och vilka effekter nuvarande system har,
- Säkerställ en ändamålsenlig tillgång till elevhälsan på skolenheterna,
- Säkerställ att patientsäkerhetsberättelse upprättas och rapporteras till nämnd i enlighet med patientsäkerhetslagen.

I årets granskning kan vi se att det har skett positiv utveckling inom samtliga dessa områden.

Bedömning

Säkerställer barn- och utbildningsnämnden att åtgärder vidtas vid ev. identifierade brister i elevhälsan?

Ja

Vi kan konstatera att nämnden har fattat övergripande beslut som har haft en positiv inverkan på bristande förutsättningar för elevhälsan. Det finns fortsatta utmaningar, vilket bland annat framgår i uppföljningen av året 2022/23. Nämnden behöver ha tydligt fokus på elevhälsans arbete och förutsättningar för att även fortsättningsvis kunna fatta beslut om åtgärder. Vi anser även att nämnden vidtagit åtgärder utifrån tidigare granskning för att förbättra förutsättningarna för elevhälsan i kommunen.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Svenljunga kommun genomfört en granskning av elevhälsan. Granskningens syfte är att granska om barn- och utbildningsnämnden säkerställer att elevhälsan i grundskolan bedrivs ändamålsenligt.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att barn- och utbildningsnämnden inte helt säkerställer att elevhälsan i grundskolan bedrivs ändamålsenligt.

Rekommendationer

Efter genomförd granskning lämnas följande rekommendationer till barn- och utbildningsnämnden:

- Besluta om en långsiktig elevhälsoplan för elevhälsan som bygger på nämndens långsiktiga mål och stöder enheternas elevhälsoplaner. En övergripande plan kan fungera som stöd för verksamhetschefen samt utgöra tydlig grund för uppföljning och analys av elevhälsans arbete. På sikt blir planen och uppföljningarna även underlag till nämnden att fatta beslut om riktade åtgärder och prioriteringar.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Finns en tydlig ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning för elevhälsan?	Delvis Ansvarsfördelningen mellan cheferna inom organisationen vad gäller elevhälsan är tydlig och följs. Vidare har respektive chef och personalen tydliga uppdrag som är formulerade i lokala elevhälsoplaner. Målsättningen för elevhälsan är nära knuten till nämndens övergripande målsättning för hela utbildningsverksamheten. Vi anser att det finns en utvecklingspotential i att ta fram en övergripande elevhälsoplan som löper över längre tid jämfört med de lokala elevhälsoplanerna. På så sätt kan uppdrag och målsättningar från nämndplanen tydligare konkretiseras till elevhälsans område. Det skulle även vara ett bra stöd för att följa upp elevhälsans insatser och bidrag.	
2. Arbetar elevhälsan främst förebyggande och hälsofrämjande?	Ja Elevhälsans arbete sker i stor utsträckning utifrån de lokala förutsättningar och behoven i verksamheten. Det finns till viss del en övergripande planering eller teman som gäller för flera skolor, till exempel Stopp min kropp. Det finns en tydlig upplevelse hos personalen att elevhälsans arbete har förändrats från att vara åtgärdande och reaktivt till att fokusera på förebyggande och hälsofrämjande. Detta stöds även av planeringen av elevhälsan genom de lokala elevhälsoplanerna.	
3. Säkerställer nämnden att eleverna i grundskolan har tillgång till elevhälsan?	Ja Det finns en tydlig organisering av elevhälsan som omfattar en fördelning av kompetenser på skolorna. Rektorer styr och prioriterar tillgång till elevhälsa på skolorna utifrån sin budget. Övriga kompetenser inom elevhälsan fördelas i en årlig planering till skolorna. Detta utgör en grundfördelning och det finns möjlighet att göra tillfälliga förändringar utifrån behov som kan uppstå på skolorna. I uppföljning framgår att det finns svårigheter i att rekrytera personal till elevhälsan. Orsakerna till svårigheterna kan variera och nämnden har rådighet över sin	

	organisation. Här har nämnden och förvaltningen utformat en organisation som ska skapa förutsättningar för att ha en tillgänglig elevhälsa.	
4. Säkerställer nämnden att det finns lokaler och utrustning för att kunna ge god vård?	Delvis Det finns variationer mellan skolorna vad gäller ändamålsenliga lokaler och utrustning för att kunna ge god vård. Delar av de brister som finns idag kommer att åtgärdas genom nybyggnation och renovering. Det kommer samtidigt att finnas kvar skolor som har brister inom detta område som nämnden behöver åtgärda.	
5. Följer nämnden upp och utvärderar elevhälsans arbete?	Delvis Elevhälsan omfattas av den övergripande uppföljningen och den rapportering som lämnas till nämnden. Det sker en uttalad och riktad uppföljning av de medicinska insatserna genom patientsäkerhetsberättelsen. I den övergripande uppföljningen och analysen berörs elevhälsan men det återfinns ingen riktad uppföljning eller analys med fokus på elevhälsans olika insatser och arbete. Det kan därmed vara svårt för huvudmannen att få en uppfattning om elevhälsans samlade situation, på vilket sätt elevhälsan bidrar till nämndens målsättning samt kunna vidta åtgärder. Dialogerna som förekommer mellan nämnd och verksamhet är viktiga och kan utgöra komplement till en formell och protokollförd uppföljning.	
6. Säkerställer barn- och utbildningsnämnden att åtgärder vidtas vid ev. identifierade brister i elevhälsan?	Ja Vi kan konstatera att nämnden har fattat övergripande beslut som har haft en positiv inverkan på bristande förutsättningar för elevhälsan. Det finns fortsatta utmaningar, vilket bland annat framgår i uppföljningen av året 2022/23. Nämnden behöver ha tydligt fokus på elevhälsans arbete och förutsättningar för att även fortsättningsvis kunna fatta beslut om åtgärder.	

2024-02-29

Carl-Magnus Stenehav

Viktor Prytz

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Svenljunga kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2023-10-19. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.